

บทที่ 5

การเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (FTA)

ยุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทย

เป้าหมาย

เพื่อสร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เพิ่มโอกาสในการส่งออก และปรับโครงสร้างการผลิตในประเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ยุทธศาสตร์การเจรจา FTA

เพื่อรักษาตลาดเดิมที่เป็นตลาดหลักของไทย เช่น สหรัฐฯ และญี่ปุ่น และขยายตลาดใหม่ทั้งในแนวกว้าง และเจาะลึกในตลาดที่มีศักยภาพ เช่น จีน อินเดีย ตลาดที่เป็นประตูการค้าในภูมิภาคอื่นๆ เช่น บาห์เรน ในตะวันออกกลาง เปรู ในทวีปอเมริกาใต้ เป็นต้น

พิจารณาเตรียมความพร้อมในการ FTA ก้าวต่อไป กับ สหภาพยุโรป แคนาดา แอฟริกาใต้ ซิลิ เม็กซิโก เกาหลี กลุ่ม Mercosure และ EFTA เป็นต้น

ยุทธศาสตร์รายสาขา ที่สำคัญ มี ดังนี้

(1) เกษตร

- เน้นอุตสาหกรรมที่ไทยมีศักยภาพในการแข่งขันสูง ได้แก่ อุตสาหกรรมการเกษตรและอาหารแปรรูป

- สินค้าเกษตรที่มีความอ่อนไหว ให้เจรจาโดยมีเวลาในการปรับตัวที่นาน

- สินค้าเกษตรและอาหาร จะมีปัญหาเรื่องมาตรฐานด้านสุขอนามัยมาก ความปลอดภัยด้านอาหาร และสิ่งแวดล้อม ให้เจรจาลด/ยกเลิก หรือปรับไม่ให้เป็นอุปสรรค ขณะเดียวกันให้พัฒนาการผลิตให้ได้มาตรฐานสากล มีความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและอำนวยความสะดวกด้านการค้าโดยการทำให้ MRA และ การถ่ายถอดเทคโนโลยี

- กำหนดมาตรฐานการนำเข้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัตถุดิบที่ต้องนำเข้ามาแปรรูปเพื่อการส่งออกให้ได้มาตรฐาน และปลอดภัย

(2) อุตสาหกรรม

- เน้นอุตสาหกรรมเป้าหมายในการส่งออกของไทย และกลุ่ม cluster ที่มีการร่วมลงทุนผลิตที่เป็น production network สาขาที่สำคัญ ที่ไทยมีศักยภาพมาก ได้แก่ แฟชั่น (เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับ รองเท้า) ยานยนต์และชิ้นส่วน สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ เป็นสินค้าเฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ในบ้าน และของแต่งบ้าน

- มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี เช่น มาตรฐานสินค้า (TBT) สิ่งแวดล้อม ให้เจรจา/ยกเลิก หรือปรับไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการค้า พัฒนาการผลิตภายในประเทศให้ได้มาตรฐาน และจัดทำความตกลงยอมรับร่วมกัน (MRA)

- การเจรจាកำหนดเงื่อนไข Rules of Origin ต้องสะท้อนสภาพการผลิตในประเทศ และในประเทศต้องปรับการผลิตอุตสาหกรรมต้นน้ำให้มากขึ้น

(3) บริการ

- เปิดเสรีแบบค่อยเป็นค่อยไป ใช้ positive-list approach

- เน้นธุรกิจบริการที่มีความพร้อม เช่น ท่องเที่ยว สุขภาพ ก่อสร้างออกแบบ

- สนับสนุนธุรกิจที่มีอนาคต เช่น ICT logistics บันเทิง ซ่อมบำรุง

- กลุ่มธุรกิจบริการที่ยังไม่พร้อม เช่น ธนาคาร ประกันภัย โทรคมนาคม ขนส่ง ให้มี transition period 10 ปี

(4) ทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องการค้า

- เน้นระดับการคุ้มครองภายใต้ความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องการค้าใน WTO เป็นหลัก

- ควรแสวงหาความร่วมมือจากประเทศคู่เจรจาในการอำนวยความสะดวกด้านการขอรับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของคนไทยในต่างประเทศ เช่น การขอรับการคุ้มครองพันธุ์ข้าวหอมมะลิ และเครื่องหมายรับรองข้าวหอมมะลิของไทย

- ผลักดันให้ประเทศคู่เจรจาให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่ไทยมีผลประโยชน์ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งที่มาทางชีวภาพ

- ส่งเสริมความร่วมมือด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี การใช้ประโยชน์ในข้อมูลสิทธิบัตรเพิ่มศักยภาพและทักษะของนักประดิษฐ์ของไทยในการวิจัยพัฒนาต่อยอด

แนวทางการดำเนินงานต่อไป

1) ศึกษาความเป็นไปได้และเวลาที่เหมาะสมในการทบทวนสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นตลาดสำคัญ รองจาก สหรัฐฯ และญี่ปุ่น สำหรับประเทศที่มีศักยภาพในการเป็นประตูการค้าในภูมิภาคอื่น เช่น แอฟริกาใต้ แคนาดา ซิลิ เม็กซิโก กลุ่ม Mercosur และกลุ่ม EFTA (นอร์เวย์ ไอซ์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ และ ลิกเตน- สไตน์) อาจพิจารณาในลำดับต่อไปหลังจากที่เจรจาสรุปผล FTA ที่กำลังเจรจาอยู่ในปัจจุบัน ในระหว่างนี้ ให้มีความร่วมมือในการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิด (Closer Economic Relationship: CEP) เพื่อเป็นฐานในการเชื่อมความสัมพันธ์ไว้ก่อน

(2) การบริหารจัดการและการประสานงาน

- สถาปน์ปรีกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (คทง.) ติดตามผลการเจรจา พิจารณาจัดทำแผนรองรับการเจรจา FTA โดยเฉพาะในส่วนที่ได้รับผลกระทบ รวมถึงการปรับโครงสร้างการ

- ขอให้ภาคนักวิชาการให้ข้อมูลสนับสนุนการเจรจา FTA โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเกี่ยวกับการเจรจากับประเทศใหญ่ เช่น จีน สหรัฐฯ

- มีคณะผู้แทนจากไทยสร้างความสัมพันธ์ กับส่วนภูมิภาคในกรณีที่เป็น ตลาดใหญ่ ที่อาจมีปัญหาการใช้กฎระเบียบที่ต่างจากส่วนกลาง

- การทำ FTA ควรมีความโปร่งใส และผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งเอกชน นักวิชาการ นักการเมือง ซึ่งเป็นผู้แทนประชาชนได้มีส่วนให้ข้อคิดเห็น

เขตการค้าเสรี (Free Trade Area –FTA)

FTA เป็นความตกลงระหว่างประเทศจะเป็น 2 ประเทศหรือมากกว่านั้นก็ได้ (เช่น เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ซึ่งมีสมาชิก 10 ประเทศ) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจะลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างกันให้เหลือน้อยที่สุดเพื่อให้เกิด “Free Trade” หรือการค้าเสรีระหว่างประเทศ คู่สัญญา ถือเป็นรูปแบบขั้นพื้นฐานของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Economic integration) ปัจจุบันประเทศต่างๆ ได้ขยายขอบเขตของ FTA ให้ครอบคลุมความร่วมมือในด้านการลงทุน การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งการลดอุปสรรคในด้านการค้าบริการ เช่น บริการท่องเที่ยว การรักษาพยาบาล การสื่อสาร การขนส่ง ฯลฯ ด้วย นอกจากนี้ FTA ยังถือเป็นเครื่องมือทางการค้าสำคัญที่ประเทศต่างๆ ใช้เพื่อขยายโอกาสในการค้า สร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจ พร้อมทั้งเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านราคาให้แก่สินค้าของตน เนื่องจากสินค้าที่ผลิตใน FTA จะถูกเก็บภาษีขาเข้าในอัตราที่ต่ำกว่าสินค้าที่ผลิตในประเทศอื่นๆที่ไม่ใช่สมาชิก FTA จึงทำให้สินค้าที่ผลิตภายในกลุ่มได้เปรียบในด้านราคาว่าสินค้าจากประเทศนอกกลุ่ม ทั้งนี้ ประเทศคู่สัญญา FTA สามารถเจรจากันได้ว่าแต่ละประเทศจะลดภาษีให้แก่กันในด้านใดบ้าง จะลดอย่างไร และจะใช้ระยะเวลายาวนานเท่าไรในการลด ประเทศต่างๆ จึงหันมาสนใจจัดทำเขตการค้าเสรีกันมากขึ้น

สาเหตุที่ประเทศต่างๆ จึงให้ความสนใจจัดทำเขตการค้าเสรี เนื่องจาก

1) การเปิดเจรจาการค้ารอบใหม่ของ WTO ล่าช้า ประเทศต่างๆ จึงได้หันมาพิจารณาจัดทำเขตการค้าเสรีมากขึ้น เพื่อให้มีผลคืบหน้าในการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างกันอย่างเป็นทางการมากกว่าและรวดเร็วกว่าการเปิดเสรีในกรอบ WTO

2) การที่จีนเข้าเป็นสมาชิกของ WTO ทำให้ประเทศต่างๆ เกิดความหวั่นเกรงต่อศักยภาพด้านการแข่งขันของจีน เนื่องจากจีนเป็นประเทศใหญ่ที่จะขยายบทบาทอำนาจทางเศรษฐกิจได้มาก จากความได้เปรียบของตลาดภายในที่มีขนาดใหญ่ มีประชากรจำนวนมากและมีแรงงานราคาถูก จึงสามารถรองรับการผลิต การบริโภค และมีศักยภาพในการส่งออกสูง เมื่อจีนได้เข้าเป็น

3) การทำเขตการค้าเสรีเป็นการให้แต้มต่อ หรือให้สิทธิพิเศษทางการค้าและการลงทุนแก่ประเทศที่เข้าร่วมโดยไม่ขัดกับ WTO (หากปฏิบัติตามเงื่อนไข) ซึ่งจะทำให้มีการขยายการค้าและการลงทุน ระหว่างประเทศที่ร่วมทำเขตการค้าเสรี และในทางกลับกัน ก็เท่ากับส่งผลกระทบต่อประเทศที่อยู่นอกกลุ่มที่จะค้าและลงทุนกับประเทศที่อยู่ในกลุ่มเขตการค้าเสรีได้น้อยลง จึงเป็นแรงกระตุ้นให้หันมาพิจารณาจัดทำเขตการค้าเสรีกับประเทศอื่นด้วยเช่นกัน

4) หลายประเทศได้ใช้การจัดทำเขตการค้าเสรีเป็นยุทธวิธีในการสร้างพันธมิตรด้านเศรษฐกิจและการเมือง รวมทั้งเป็นการสร้างฐานในการขยายการค้าและการลงทุนกับประเทศหรือกลุ่มประเทศในภูมิภาคอื่นๆ ที่อยู่ห่างไกลด้วย

5) ประเทศที่มีพื้นที่ขนาดเล็กแต่มีระบบเศรษฐกิจที่เปิดเสรีเต็มที่อยู่แล้ว เช่น สิงคโปร์ และชิลี ได้ใช้ยุทธวิธีนี้อย่างแข็งขัน เนื่องจากมีระดับการเปิดเสรีสูง จึงมีโอกาสที่จะได้ประโยชน์จากการเปิดตลาดของประเทศที่ร่วมทำเขตการค้าเสรีได้มาก เช่น สิงคโปร์ทำเขตการค้าเสรีกับญี่ปุ่น เป็นต้น

ผู้ที่ได้รับประโยชน์ ได้แก่ ผู้ผลิต จะได้รับประโยชน์จากการนำเข้าวัตถุดิบราคาถูก จะทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ผู้ส่งออก จะได้รับประโยชน์จากส่งออกสินค้าและบริการได้มากขึ้น เนื่องจากได้รับประโยชน์จากการลดภาษีสินค้า รวมทั้งการลด/ขจัดมาตรการที่มีใช้ภาษีให้เหลือน้อยที่สุด ซึ่งเป็นการขยายตลาดและเพิ่มศักยภาพในการส่งออก ผู้นำเข้า จะได้รับประโยชน์จากการนำเข้าวัตถุดิบราคาถูก และสามารถนำเข้าจากแหล่งนำเข้าจากหลายประเทศ ผู้บริโภค ก็จะได้รับประโยชน์จากการที่สามารถซื้อสินค้าได้ในราคาที่ถูกลง และสามารถเลือกซื้อสินค้าได้หลากหลายมากยิ่งขึ้นผลกระทบ ผู้ผลิตในบางอุตสาหกรรมและบริการบางสาขาอาจจะมีผลกระทบบ้าง เช่น ผู้ผลิตที่มีประสิทธิภาพการผลิต/แข่งขันกับต่างประเทศในระดับต่ำ จำเป็นต้องเร่งปรับปรุงศักยภาพและมาตรฐานการผลิต ตลอดจนจะเกิดขึ้นต้นทุนในการปรับตัว (Adjustment Cost) เนื่องจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไทยไปสู่สาขาที่ไทยมีความพร้อม/ได้เปรียบ และในกรณีที่ไม่สามารถแข่งขันได้ก็จำเป็นต้องออกจากธุรกิจนี้ไป

เหตุผลความจำเป็นและประโยชน์ที่ไทยต้องทำ FTA

สถานการณ์เศรษฐกิจโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีแนวโน้มไปสู่การเปิดตลาดเสรีมากขึ้น การเจรจา WTO ชะงักงัน ประเทศคู่ค้าสำคัญของไทยต่างหันไปทำ FTA หากไทยอยู่นิ่งจะสูญเสียตลาด ไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าว โดยใช้ FTA เป็นกลยุทธ์ใน

- ให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้าและการลงทุนและเพิ่มรายได้การส่งออก โดยยกระดับไทยเป็นผู้ส่งออกอันดับที่ 20 ของโลกในปี พ.ศ.2548

- สร้างฐานเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง ตามนโยบาย Dual Track Policy ในการพัฒนาประเทศ โดยขยายการส่งออก เพิ่มการจ้างงานและรายได้ให้ผู้ประกอบการ เกษตรกร ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจรากหญ้า

ไทยจึงได้ศึกษาผลดี ผลเสียของการเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรี ได้แก่

1) ช่วยให้มีมีการขยายการค้าและการลงทุนระหว่างกันมากขึ้น และเป็นการกระจายแหล่งส่งออกและนำเข้า

2) ใช้เป็น Gateway ไปสู่ภูมิภาคใกล้เคียง เช่น แอฟริกาใต้ เป็นประตูสู่ประเทศในทวีปแอฟริกา และบราซิล เป็น Gateway สู่กลุ่ม GCC

3) เป็นการแก้ไขและลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุน เพราะการจัดทำเขตการค้าเสรีจะต้องมีการลดภาษีและมาตรการที่มีไขภาษีให้เหลือน้อยที่สุด

4) เป็นการสร้างพันธมิตรที่จะเกื้อกูลกันทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการเพิ่มบทบาทและอำนาจต่อรองของไทยในเวทีโลก ในทางกลับกันการจัดทำเขตการค้าเสรีก็อาจจะมีผลกระทบบ้าง เช่น

4.1) ทำให้อุตสาหกรรมและบริการบางสาขาที่มีประสิทธิภาพการผลิต/แข่งขันกับต่างประเทศในระดับต่ำ จะต้องเร่งปรับปรุงศักยภาพและมาตรฐานการผลิต และในกรณีที่ไม่สามารถแข่งขันได้ก็จำเป็นต้องออกจากธุรกิจนี้ไป

4.2) จะเกิดการเบี่ยงเบนทางการค้า (Trade Diversion) ต่อประเทศนอกกลุ่ม โดยหันมาทำการค้ากับประเทศภายในกลุ่มมากขึ้น

4.3) จะเกิดต้นทุนในการปรับตัว (Adjustment Cost) เนื่องจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไทยไปสู่สาขาที่ไทยมีความพร้อม/ได้เปรียบ

ข้อดี - ข้อเสีย จากการทำความตกลงเขตการค้าเสรี

ข้อดี

1. ทำให้เกิดโอกาสที่สินค้าและบริการไทยเข้าสู่ตลาดต่างประเทศได้สะดวกขึ้น อันส่งผลให้ปริมาณการค้าของไทยกับประเทศคู่ภาคีสูงขึ้น ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นในภาพรวม

2. ลดต้นทุนทางเศรษฐกิจในภาพรวม โดยเฉพาะผู้ผลิตของไทยสามารถสรรหาวัตถุดิบราคาถูก

3. เป็นกลไกผลักดันการปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ และการปรับ

ตัวของภาครัฐและภาคเอกชน ด้วยการเสริมสร้างขีดความสามารถในการผลิต/การแข่งขัน
ตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลที่จะส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้าและการลงทุนในระดับ
ภูมิภาค

4. ส่งเสริมการลงทุนภายในประเทศ และดึงดูด FDI จากต่างประเทศ

5. เป็นกลไกเตรียมความพร้อมของไทยสำหรับกระบวนการเปิดเสรีทางการค้าภายใต้
กรอบพหุภาคี (WTO)

ข้อเสีย

1. ผู้ที่ได้รับประโยชน์อาจเป็นผู้ประกอบการที่ร่วมลงทุนกับต่างชาติ ซึ่งอาจต้องอาศัยเงิน
ลงทุนต่างชาติมากขึ้น อันจะทำให้ผลกำไรบางส่วนออกนอกประเทศ ในขณะที่สินค้าเกษตร/
อุตสาหกรรมอาจยังประสบปัญหามาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้อยู่ รวมทั้งมาตรการสุขอนามัย
ของคู่ภาคีจำกัดอยู่ ก็จะทำให้สินค้าดังกล่าวสามารถส่งออกได้ตามที่ต้องการ

2. ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศของไทยที่ยังปรับตัวไม่ทันตามระยะเวลาที่
ไทยต้องปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้ความตกลง

3. กลุ่ม NGOs (องค์กรอิสระ) มองว่า การจัดทำความตกลง FTA จะกระทบอธิปไตยของ
ไทยในแง่ที่ไทยจะต้องยอมเปลี่ยนแปลงกฎหมายเพื่อเปิดรับการค้า และการลงทุนจากต่างชาติมาก
ขึ้น

4. ความตกลงการค้าเสรีรวมประเด็นใหม่ ได้แก่ การลงทุน การคุ้มครองทรัพย์สินทาง
ปัญญา เกินกว่า WTO การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และคุ้มครองแรงงานนั้น อาจทำให้เกิดผลกระทบ
ต่อนโยบาย และส่งผลกระทบต่อผู้ผลิต/ผู้บริโภคของไทย

ผลดี และผลเสียของเขตการค้าเสรี

ผลดี การทำเขตการค้าเสรีจะทำให้เกิดผลดีกับประเทศ ดังนี้

1) ตามหลักเศรษฐศาสตร์ การใช้นโยบายการค้าเสรีจะก่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพ และ
หลักการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ(Comparative Advantage) การแบ่งงานกันทำ (Division of
Labor) และการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) ทำให้ผลิตจำนวนมากจะทำให้ต้นทุนถูกลง
ผู้บริโภคสามารถเลือกบริโภคสินค้าดี มีคุณภาพ ราคาเป็นไปตามกลไกตลาดอย่างแท้จริงจาก
หลักการต่าง ๆ เหล่านี้จะเกิดประโยชน์ต่อการจัดทำเขตการค้าเสรี

2) เขตการค้าเสรีจะทำให้มีตลาดที่กว้างขึ้น การส่งออกจะง่ายขึ้น สะดวกมากขึ้น การค้า
ระหว่างกันจะเพิ่มมากขึ้น เมื่อเป็นคู่สัญญาความตกลงกันแล้ว การเจรจาจัดอุปสรรคทางการค้า
ต่าง ๆ นอกเหนือจากภาษีจะมีมากขึ้นและง่ายในการเจรจา นอกจากนั้น มีการกระจายแหล่งวัตถุดิบ
มากขึ้น ทำให้วัตถุดิบที่ใช้อยู่แล้วนำเข้าในระดับราคาถูกลง และต้นทุนการผลิตต่ำลง

3) ผลพลอยได้จากการทำเขตการค้าเสรี คือ กระตุ้นให้มีการลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้น
และเมื่อมีประเทศใดประเทศหนึ่งจัดทำเขตการค้าเสรีแล้ว จำเป็นที่จะต้องลดภาษีลงมา หมายความว่า

4) การจัดทำเขตการค้าเสรีในลักษณะพหุภาคี อย่างเช่น กลุ่ม AFTA หรือกลุ่ม EU มีผลที่ทำให้กลุ่มนั้น ๆ นอกจากจะมีตลาดการค้าที่กว้างขึ้น สินค้าสามารถตอบสนองความต้องการในกลุ่มเองได้แล้วยังทำให้มีอำนาจในการต่อรองและ อำนาจการเจรจาระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้นในส่วนทวิภาคีและในระดับภูมิภาค เพราะถ้า WTO หรือจะหวังพึ่ง WTO ที่จะมาเป็นกลไกในการเปิดตลาดการค้าเสรี คงจะต้องรออีกนาน

5) การจัดทำเขตการค้าเสรี มีนัยทางการเมืองระหว่างประเทศอยู่ด้วย คือการจะเป็นการเข้าไปใกล้ชิดกับอีกประเทศหนึ่ง เท่ากับว่าเป็นการถ่วงดุลอำนาจกับอีกประเทศหนึ่ง ตัวอย่างเช่น จีนจะทำเขตการค้าเสรีกับอาเซียนมีนัยทางการเมืองคือ จีนจะมีบทบาท มีอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านการเมืองเพิ่มขึ้นในอาเซียน และถ้าสหรัฐอเมริกาต้องการจะถ่วงดุลอำนาจจีนก็ต้องเข้ามาทำเขตการค้าเสรีกับประเทศในภูมิภาคนี้ด้วย ซึ่งเป็นเหตุผลทางการเมืองที่แทรกอยู่ในเรื่องของการจัดทำเขตการค้าเสรี ซึ่งจะต้องนำมาพิจารณาด้วย

ผลเสียการทำเขตการค้าเสรีจะทำให้เกิดผลเสียกับประเทศ ดังนี้

1) จะกระทบต่ออุตสาหกรรมใหม่ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่เราเรียกว่าอุตสาหกรรมแรกเริ่ม (Infant Industries) คือ อุตสาหกรรมที่ยังต้องการให้รัฐบาลปกป้องอยู่เป็นอุตสาหกรรมที่เพิ่งเกิดใหม่ไม่มีความสามารถในการที่จะไปแข่งขันในเวทีโลกอย่างเพียงพอ เพราะฉะนั้น ถ้าหากมีการจัดทำเขตการค้าเสรี อุตสาหกรรมเหล่านี้จะถูกกระทบจากสินค้าราคาถูกจากประเทศคู่แข่งเขตการค้าเสรี และอาจต้องล้มหายไป

2) ประเทศที่เป็นคู่แข่งจัดทำการค้าเสรีด้วย อาจมีโครงสร้างการส่งออกสินค้าเหมือนกัน จะกลายเป็นแข่งขันเอง เกิดการผลิตสินค้าประเภทเดียวกันมาตีตลาดสินค้าในประเทศที่ดียิ่งกว่า เพราะฉะนั้น โครงสร้างการผลิตประเภทเดียวกันจะทำให้แข่งขันไม่เกื้อหนุนกัน

3) การจัดทำเขตการค้าเสรีแบบทวิภาคีหรือแบบภูมิภาค จะเป็นการทำลายระบบการค้าโลก เป็นการทำลาย WTO เป็นการทำลายระบบพหุภาคีนิยม ซึ่งที่จริงแล้วตามหลักของนักเศรษฐศาสตร์ระบบที่ดีที่สุด คือ WTO คือถ้าจะมีเขตการค้าเสรีนั้นก็ควรจะเป็นเขตการค้าเสรีของทั้งโลกรวมกัน ถ้ามีการจัดทำเขตการค้าเสรีแบบ FTA ตามหลักของนักเศรษฐศาสตร์ก็ถือว่าเป็น Second Best Option แต่จริงแล้ว The Best Option คือ WTO

4) การจัดทำเขตการค้าเสรีคู่หนึ่งจะไปกระตุ้นให้ประเทศอื่นต้องแข่งที่จะจัดทำเขตการค้าเสรีเพิ่มขึ้นไปด้วย เพราะฉะนั้น FTA จะทำให้เกิด FTA มากขึ้นๆ จะไปสู่ความขัดแย้งทางการค้ามากขึ้น เพราะว่าการจัดทำเขตการค้าเสรี อย่างเช่น ประเทศ A กับประเทศ B สองประเทศจะได้

5) ในการเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างกัน ส่วนใหญ่แล้วประเทศที่ใหญ่จะได้เปรียบ ประเทศเล็กจะเสียเปรียบ เพราะว่าจะไม่มีอำนาจในการต่อรอง ต้องระมัดระวังในการที่จะไปเจรจากับประเทศใหญ่ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เป็นต้น

6) การจัดทำเขตการค้าเสรีอาจจะทำให้ประเทศหนึ่งเข้าสู่ภาวะการพึ่งพาทางเศรษฐกิจ ประเทศหนึ่งมากเกินไปเรียกว่า Over Dependency นอกจากนั้นยังมีผลในการเบี่ยงเบนทิศทางการค้า (Trade Diversion) ทำให้ประเทศคู่ตกลงเขตการค้าเสรีหันมาค้าขายกันเองมากขึ้น หลังจากมีการเปิดเสรีให้แก่กัน แต่ยังคงมีอุปสรรคการค้ากับประเทศอื่น ๆ จึงอาจจะทำให้ไม่มีการนำเข้าจากประเทศที่ต้นทุนการผลิตต่ำกว่าได้ด้วย

สถานะล่าสุดการเจรจาจัดทำความตกลงด้านการบริการภายใต้ FTA

ประเทศ	สถานการณ์เจรจาด้านการบริการ (สิงหาคม 2548)
1.ออสเตรเลีย	ผลการเจรจาความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียซึ่งได้เริ่มเจรจามาตั้งแต่ ส.ค. 45 ถึง มี.ค. 47 ได้ ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี วันที่ 11 พ.ค. 47 และรัฐมนตรีพาณิชย์ของทั้งสองประเทศได้ลงนามแล้ว เมื่อวันที่ 5 ก.ค. 47 โดยความตกลง TAFTA และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. 48 สำหรับการเจรจาเปิดตลาดสาขาการเงินและโทรคมนาคมจะมีขึ้นภายใน 3 ปี ข้างหน้า
2.นิวซีแลนด์	ทั้งสองฝ่ายได้ลงนามใน FTA ไทย-นิวซีแลนด์แล้ว และตกลงกันว่าจะเจรจาเปิดตลาดการค้าและการบริการภายใน 3 ปี หลังความตกลง CEP มีผลใช้บังคับ โดยระหว่างที่ยังไม่มีการเจรจาเปิดตลาด ทั้งสองฝ่ายจะอำนวยความสะดวกให้บุคลากรไปทำงานและติดต่อธุรกิจ ในอีกประเทศหนึ่งได้สะดวกขึ้น โดยนิวซีแลนด์จะอนุญาตให้พ่อครัวไทยที่ได้รับวุฒิบัตรผู้ประกอบการอาหารไทยจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงานเข้าไปทำงานได้ 3 ปี และต่ออายุได้อีก 1 ปี รวมทั้งจะหาทางให้มีการยอมรับวุฒิบัตรผู้ประกอบการอาชีพนวดไทย ส่วนไทยจะอนุญาตให้นักลงทุนนิวซีแลนด์ให้บริการ ณ ศูนย์บริการวิซ่าและใบอนุญาตทำงานได้ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้ามาติดต่อธุรกิจและผู้โอนย้ายภายในกิจการ ในทำนองเดียวกับความตกลง TAFTA
3.ญี่ปุ่น	การเจรจา JTEPA ครั้งที่ 9 ระหว่างวันที่ 29 ก.ค.-1 ส.ค. 2548 ที่กรุงเทพฯ ทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้ประเด็นหลักเรื่องการค้าและการบริการ การลงทุนและการเคลื่อนย้ายของบุคคล รวมทั้งข้อ

4.จีน (อาเซียน - จีน)	มีการประชุมอาเซียน-จีนครั้งล่าสุดในช่วงเดือน มิ.ย. 48 ณ กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน โดยการเจรจาด้านข้อตกลงซึ่งใช้ GATS เป็นพื้นฐานของข้อตกลงมีความคืบหน้าไปมาก มีเพียงบางประเด็นที่ยังตกลงกันไม่ได้ ในส่วนของการเปิดตลาด ยังอยู่ในระหว่างการเจรจา โดยไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ได้แลกเปลี่ยน request กับจีนแล้ว ผลการเจรจาด้านการเปิดตลาดจะมีลักษณะเป็น GATS-Plus และเป็น การขยายประโยชน์ให้กับประเทศอาเซียนอื่นๆ ด้วย
5.เปรู	ในการเจรจารอบที่ 5 ระหว่างวันที่ 8-10 พ.ย. 47 ณ กรุงเตาฯ สองฝ่ายยังไม่ตกลงกันในเรื่องรูปแบบการเปิดตลาด การเจรจารอบที่ 6 ไม่มีการเจรจาในเรื่องการค้าและการบริการ แต่เปรูส่งสัญญาที่จะให้ความตกลงเป็น Positive - List Approach การเจรจารอบที่ 7 ระหว่างวันที่ 7 - 9 ก.ย. 48 ที่หัวหิน ทั้งสองฝ่ายตกลงใช้ PLA ในการทำความตกลง และมีความคืบหน้าในการเจรจาในเรื่องข้อบทและตารางข้อผูกพันในความตกลงด้านบริการ รวมทั้งความตกลงด้านความร่วมมือในสาขาบริการด้วย
6.อินเดีย	มีการเจรจารอบที่ 3 เมื่อวันที่ 14-16 ธ.ค.47 ณ นิวเดลี อินเดีย โดยได้หารือในรายละเอียดข้อบทความตกลงด้านการค้าบริการต่อเนื่องจากการประชุมครั้งที่ผ่านมา ฝ่ายไทยได้ยื่นร่างข้อบทความตกลงด้านการค้าบริการที่ฝ่ายไทยได้ทำการปรับปรุงจากการร่างข้อตกลงเดิมที่ฝ่ายอินเดียเป็นผู้ยกร่าง โดยในร่างฉบับใหม่นี้ ประกอบด้วย ประเด็นที่ไทยต้องการตัดออก และประเด็นที่ไทยต้องการเพิ่มเติม ทั้งนี้ ฝ่ายอินเดียตกลงรับประเด็นที่ไทยต้องการเพิ่มเติมไปพิจารณา แต่ก็ขอให้ฝ่ายไทยตระหนักในเรื่องการเคลื่อนย้ายบุคลากร และการจัดทำความตกลงยอมรับร่วมกันซึ่งอินเดียให้ความสนใจด้วย ทั้งนี้ ยังไม่ได้มีการเจรจาในประเด็นเรื่องการเปิดตลาด โดยคาดว่าจะมีการเจรจาเปิดตลาดหลังจากที่สามารถตกลงในเรื่องข้อตกลงกันได้แล้ว
7.สหรัฐฯ	การเจรจาจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีไทย- สหรัฐฯ รอบที่สี่ มีขึ้นในช่วงวันที่ 11-15 ก.ค. 48 ณ เมือง เกรทฟอลส์ มลรัฐมอนทานา โดยมีกลุ่มเจรจาที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการ 4 กลุ่ม คือการค้าบริการ การลงทุน และโทรคมนาคม/e-Commerce และบริการการเงิน โดยไม่มีการเจรจาใน

8.บาหลีเรน	มีการเจรจาด้านการค้าและการบริการแล้ว 3 ครั้ง และการเจรจาได้หยุดชะงักลง เนื่องจากความไม่พร้อมของฝ่ายบาหลีเรน เพราะสมาชิกกลุ่ม Gulf Cooperation แสดงความไม่พอใจบาหลีเรนที่ไปทำ FTA กับสหรัฐฯ จึงเสนอให้บาหลีเรนในฐานะเป็นสมาชิกในกลุ่มยุติการเจรจาทำความตกลงสองฝ่ายอีกต่อไป
9.BIMST-EC ¹	รัฐมนตรีของประเทศในกลุ่มได้ประกาศในเดือน ม.ค.2547 ว่าจะมีการเริ่มการเจรจาในอนาคตอันใกล้
10.EFTA ²	มีการเจรจาจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีไทย- EFTA ครั้งแรกในระหว่างวันที่ 10-12 พฤษภาคม 2548 ณ กรุง Reykjavik ประเทศไอซ์แลนด์ โดยในประเด็นเรื่องบริการมีการหารือใน 3 เรื่องหลัก คือ หลักการและข้อบทความตกลง การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการดำเนินการต่อ โดยทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องกันที่จะใช้ GATS และ Positive-list approach เป็นพื้นฐานในการทำความตกลง นอกจากนี้ฝ่าย EFTA ได้แสดงความสนใจเกี่ยวกับบริการสาขาโทรคมนาคมและบริการการเงิน ในขณะที่ฝ่ายไทยแสดงความสนใจเบื้องต้นในบริการที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร
11.ASEANCER อาเซียนออสเตรเลีย นิวซีแลนด์	มีการเจรจาครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 18-19 สิงหาคม 2548 ที่เซี่ยงไฮ้ ทั้งสองฝ่ายได้จัดเตรียม checklist of Possible Elements เพื่อพิจารณาจัดทำข้อบทความตกลงการค้าบริการต่อไป

ประเทศ/กลุ่มประเทศที่อยู่ในระยะเริ่มต้น หรืออยู่ในขั้นการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี ได้แก่ ปากีสถาน ชิลี เม็กซิโก แคนาดา สหภาพยุโรป แอฟริกาใต้ เมอร์โคซูร์ อาเซียน-ญี่ปุ่น อาเซียน-เกาหลี และอาเซียน-อินเดีย

¹ ประกอบด้วย ไทย พม่า อินเดีย บังกลาเทศ ศรีลังกา ภูฏาน และเนปาล

² ประกอบด้วย สวิตเซอร์แลนด์ ลิกเตนสไตน์ นอร์เวย์ และไอซ์แลนด์

